

Kutyłowska, Irena

Średniowieczna i nowożytna faza umocnień wojciechowskiego fortalicjum

---

Archeologia Polski Środkowowschodniej 1, 117-118

1996

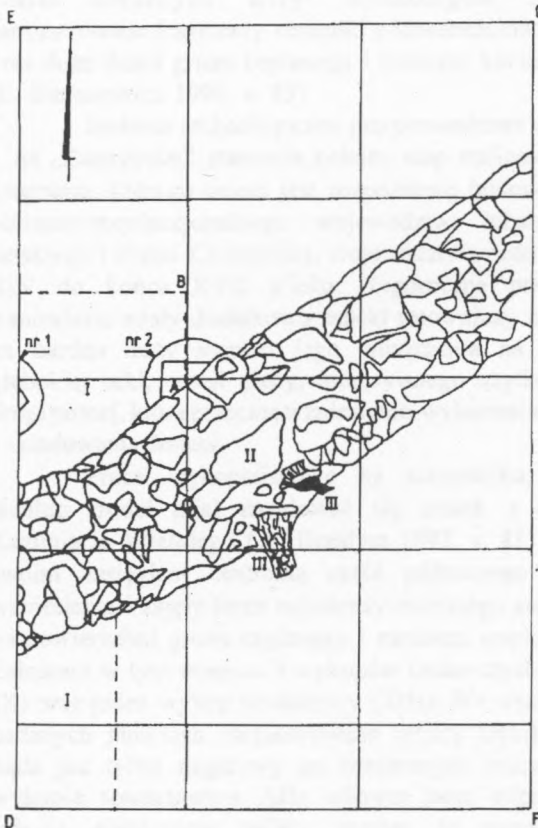
Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

IRENA KUTYLÓWSKA

ŚREDNIOWIECZNA I NOWOŻYTNA FAZA UMOCNIEŃ WOJCIECHOWSKIEGO FORTALICJUM

Czwarty sezon prac wykopaliskowych w Wojciechowie potwierdził wyróżnione wcześniej dwie fazy tj. średniowieczną i nowożytną umocnień fortalicjum. Pozwolił również odczytać pierwotny narys bastioników nowożytnych co umożliwia skorygowanie dotychczasowych planów wojciechowskiego wału ziemnego.

Ryc. 1. Wojciechów, woj. lubelskie. Rzut wykopu nr 1/95: 1 - partie wykopu eksplorowane do calca, 2 - mur z kamienia wapiennego z pocz. XVI w., nr 1 i nr 2 - przepalone, spróchniałe pale z palisady średniowiecznego wału, 3 - korzenie.

W wykopie nr 1/95 (obejmującym górne partie południowego stoku wału) stwierdzono, że w średniowieczu umocnienia miały narys zbliżony do koła (ryc. 1). Wnętrze wału usypane z opoki marglistej przemieszanej z lessem (wydobytych w czasie wybierania fosy) umocnione było wzdłuż zewnętrznego stoku przynajmniej jednym rzędem palisady z bali grubości około 0,5 m dołem przyciosanych w prostokąt i zaokrąglonych. Od zewnątrz palisadę obsypano lessem calcowym. Silnie spieczony, a miejscami wręcz przepalony na polepę nasyp wału oraz liczne węgle drzewne w jego podwalinie wskazują, że posiadał on jeszcze inne konstrukcje drewniane, których układu nie można było odczytać na odcinku wału objętym wykopem nr 1/95. Spalenie średniowiecznego wału miało najpewniej miejsce podczas jednego z najazdów tatarskich na samym początku XVI wieku.

Przed 1527 r. Jan Pilecki starosta lubelski i parczewski zmodernizował i przystosował do broni palnej spalony wojciechowski wał drewniano-ziemny.

Podczas modernizacji w zewnętrznym stoku wału średniowiecznego od strony południowej, wschodniej oraz zachodniej wyprofilowano trzy bastioniki o narysie trapezu, a w miejsce czwartego tj. północnego posadowiono w fosie duży wieżowy dwór z zewnętrzną klatką schodową. Trapezowate bastioniki, a być może również odcinki kurtynowe nowej fortyfikacji, wzmocniono murem szerokości 0,9 m z łamanych kamieni wapiennych w partii fundamentowej bez zaprawy jak to stwierdzono na odsłoniętym odcinku w wykopie nr 1/95. Nadziemne partie tego muru stanowiły zapewne obronne przedpiersie.

Niewykluczone, że stoki wewnętrzne wału, na wysokości bastioników również wzmocniono łamanymi kamieniami wapiennymi za czym przemawiałby gruz tego kamienia odsłonięty na majdanie w stropie nawarstwień destrukcyjnych u podstawy wału (wykop nr 2/95).

Odczytanie w pełni rozwiązań konstrukcyjnych obu faz wojciechowskich umocnień jest możliwe w szerokopłaszczyznowych wykopach, których założenie wymaga miejsca ograniczonego obecnie drzewostanem i zaroślami.

IRENA KUTYŁOWSKA

THE MEDIEVAL AND MODERN PHASES OF THE DEFENCE SYSTEM OF THE WOJCIECHÓW FORTALICE

The fourth season of excavations in Wojciechów confirmed the existence of two, previously distinguished phases, that is, medieval and modern, of the defence system of the fortalice (Fig. 1). The excavations also made it possible to reconstruct the original outline of

modern small bastions which in turn made it possible to introduce corrections into the existing plans of the earthen embankment in Wojciechów.

Katedra Archeologii UMCS w Lublinie

W czwartej kampanii wykopów w Wojciechowie potwierdzono istnienie dwóch dotychczas wyróżnionych faz systemu obrony twierdzy, tj. średnio-wiekowej i nowo-wiekowej (rys. 1). Wykopalstwa umożliwiły także zrekonstruować pierwotny kształt

W 1977 r. w Wojciechowie przeprowadzono czwartą kampanię wykopów. W tym czasie odkryto pozostałości po dwóch różnych etapach budowy systemu obrony twierdzy. Jednym z nich jest system średnio-wiekowy, który charakteryzował się murem o grubości 0,9 m i licznymi bastionami. Drugim etapem jest system nowo-wiekowy, który charakteryzował się murem o grubości 1,2 m i licznymi bastionami. Wykopalstwa potwierdziły istnienie obu systemów obrony twierdzy w Wojciechowie.

Wskazywać na to może struktura muru i liczba bastionów. W systemie średnio-wiekowym mur miał grubość 0,9 m i liczył 12 bastionów. W systemie nowo-wiekowym mur miał grubość 1,2 m i liczył 15 bastionów. Wykopalstwa potwierdziły istnienie obu systemów obrony twierdzy w Wojciechowie.

Fig. 1. Wojciechów, plan twierdzy. 1 - mur i bastiony z systemu średnio-wiekowego; 2 - mur i bastiony z systemu nowo-wiekowego. Skala 1:100. Wykopalstwa przeprowadzono w 1977 r.